

In augustus 2012 verscheen *Soedan – het sinistere spel om macht, olie en rijkdom* van Frans Bieckmann. Johan te Velde, in het verleden betrokken bij diverse ontwikkelingsprojecten ter plekke, vindt veel stof tot nadenken in Bieckmanns betoog. De vraag is echter: wat willen Darfuri's zelf?

Soedan

Het sinistere spel om macht, rijkdom en olie

Frans Bieckmann is slechts tweemaal een dag in Darfur geweest (2004 en 2007); meer bezoeken stonden de Soedanese autoriteiten hem niet toe. Toch schreef hij een zeer geloofwaardig en doorwrocht boek over de bemoeienissen van de internationale gemeenschap met Soedan en vooral de regio Darfur.

In een heldere en meeslepende stijl beschrijft Bieckmann dat tegenover goede bedoelingen en oprechte pogingen levens te redden, economische belangen staan, een race om de macht en grondstoffen, de *War on Terror* en overall en altijd intriges en machinaties van Soedanese en buitenlandse veiligheidsdiensten. Het regime in Khartoum weet de tegenstrijdige belangen van de buitenlandse actoren al jaren op machiavellistische wijze uit te buiten. Een kleine elite in en rond de hoofdstad Khartoum speelt een cynisch verdeel-en-heers-spel om zijn macht en rijkdom in Soedan niet te hoeven delen met de bevolking in de periferie.

De internationale gemeenschap, zowel ngo's en de Verenigde Naties als individuele landen (vooral de Verenigde Staten, Engeland en China, maar ook Nederland), hebben de afgelopen jaren een belangrijke rol gespeeld bij de conflicten in

Soedan: van een onderlinge strijd om macht en grondstoffen, tot ook pogingen om de conflicten vreedzaam op te lossen. Bieckmann beschrijft hoe Soedan al decennialang wordt verscheurd door gewapende conflicten, uiteindelijk leidend tot het uiteenvallen van het land en de vorming van de nieuwe staat Zuid-Soedan in 2011. Dat de kwestie Darfur niet tegelijkertijd met de staat Zuid-Soedan werd geregeld, blijkt achteraf een enorme vergissing. Een oplossing voor Darfur bleek daarna nog verder verwijderd.

Samenhang

In een intrigerende mix van analyses en achtergronden met anekdotes en reportages biedt Bieckmann een onthullende kijk achter de schermen van de internationale diplomatie. Weinigen zijn in staat de samenhang van buitenlandse politiek en ontwikkelingssamenwerking zo helder

De internationale ontwikkelingssector opereert in een eigen, utopistisch, parallel universum

voor het voetlicht te brengen. Hij had de vele herhalingen daarbij wel beter achterwege kunnen laten. Het is bijvoorbeeld interessant te weten dat er zeer innige banden bestaan tussen de CIA en Khartoum, terwijl het officiële VS-beleid zeer terughoudend is ten aanzien van Sudan. Maar dit had niet diverse malen terug hoeven te komen. Het boek is verschenen in 2012, maar de nadruk ligt duidelijk op de periode 2004-2007. De publicatie had aan autoriteit gewonnen als dat duidelijker naar voren was gebracht. Maar deze tekortkomingen vergeef je de auteur gemakkelijk, vanwege zijn gewone mensentaal en het realistische inzicht dat hij biedt in hoe het eigen (nationale) belang bij alle internationale actoren een rol speelt, al dan niet verhuld door morele principes. De aanstekelijke zoektocht naar een betere aanpak kan motiverend werken voor ontwikkelingswerkers die willen stilstaan bij hun eigen positie en betrokkenheid.

Geïsoleerd ontwikkelingsbeleid

Bieckmann staat ook stil bij het ontwikkelingsbeleid. Hij heeft een genuanceerde blik, die zowel voor- als tegenstanders van ontwikkelingsamenwerking kan aanspreken.

FOTO: ALBERT GONZALEZ FARRAN/JUN PHOTO

Hij vraagt zich af waarom het ontwikkelingsbeleid niet een grotere bijdrage weet te leveren aan de armoedebestrijding in Soedan. Zijn antwoord is duidelijk: de ontwikkelingssector opereert in een eigen, utopisch, parallel universum en realiseert zich te weinig dat de internationale politiek en Darfur een machtspolitiek wespennest zijn. Om de zaak overzichtelijk te houden en geen vuile handen te maken houdt de ontwikkelingssector, net als andere sectoren, zich bij de eigen leest. Juist de gedrevenheid waarmee ngo's zich inzetten voor de eigen projecten weerhoudt hen ervan te zien wat zich aan de andere kant van de schutting afspeelt. Vooral als je de verhalen naast elkaar legt, valt de enorme versnippering op. Bieckmann vindt dat de ontwikkelingssector zich juist niet moet isoleren maar de confrontatie moet aangaan met de (wereld)politiek. Parallel daaraan signaleert hij een tekort aan strategisch denkers binnen de ontwikkelingssector.

Darfuri zelf

Het boek gaat over internationale bemoeienissen met Soedan en Darfur. Het gaat niet over Darfur als zodanig of over de Darfuri zelf, over wat zij willen. Dat is op zich een legitieme keuze. Bieck-

mann is zich terdege bewust van het belang van de lokale context. 'Het conflict in Darfur wordt nooit opgelost als de lokale context, de situatie waarin de mensen leven en die mede onder invloed van dat conflict voortdurend verandert,

niet als uitgangspunt wordt genomen.' Maar zelf beschrijft hij de lokale spelers en de 'gewone' Darfuri slechts mondjesmaat in hoofdstuk 2 en 3. Terwijl juist de visie van de schrijver op het conflict in zijn lokale context cruciaal is voor het boek. Zelf blijf ik na lezing daarom een beetje zitten met de vraag wat de Darfuri willen. Hoe zien zij hun toekomst, welke trends zien zij in hun maatschappij, wat vinden zij hoopgevende ontwikkelingen en hoe kijken zij aan tegen de internationale bemoeienissen? Ik zou graag weten hoe ervaringen uit de eerste hand het inzicht van de auteur gekleurd zouden hebben, net zoals een verblijf in Oost-Soedan begin jaren 90 mijn inzicht kleurde.

Tijdens mijn verblijf spiegelde ik steeds mijn eigen idealen en mening aan het wereldbeeld van lokale mensen. Ik vond het belangrijk in hun leefwereld te kruipen. Om 's avonds tijdens de ramadan met de burens mee te doen of een sprinkhanenplaag aan den lijve te ervaren. Maar ook te doorvoelen wat het betekent om te leven in een land zonder *rule of law*, en de continue angst te voelen van de lokale bevolking, die schijnbaar overgeleverd is aan de willekeur van de veiligheidsdiensten en bang is te moeten vechten in Zuid-Soedan in de 'vrijwillige' volkmilities (*legina al shabya*).

Mochten de Soedanese autoriteiten hem ditmaal wel de benodigde papieren verstrekken, dan zou ik zeer geïnteresseerd zijn in de mening van Bieckmann – gebaseerd op een lang verblijf ter plekke – over het perspectief van Darfuri op de conflicten en de ontwikkelingsmogelijkheden in hun gebied en wat zij zien als mogelijkheden voor internationale actoren. En als hij dit eenmaal weet, hoe de auteur dan zou aankijken tegen de inspanningen van de internationale gemeenschap. •

Bieckmann, F. 2012. *Soedan – het sinistere spel om macht, rijkdom en olie*. Balans, Amsterdam.

Johan te Velde, senior adviseur bij Double Loop (www.loop2.org) is sinds 1987 betrokken bij Soedan en woonde en werkte onder andere van 1991-1994 in Gedaref in Oost-Soedan, ongeveer 2500 km van Darfur, waar hij zich bezighield met de drinkwatervoorziening in een nieuwe wijk met circa 20.000 uit Darfur afkomstige Soedanezen, zogeheten *internally displaced persons*.